

Finansdepartementet
Akersgt. 40
Postboks 8008 Dep.
0030 Oslo

Deres ref: 09/5279 SL MLF/KR

Endringer i reglene om offentliggjøring av skattelister - høringsuttalelse

Vi viser til departementets høringsbrev av 2011-01-31.

1. Generelt

Norsk Redaktørforening (NR) kan ikke se at det eksisterer noe begrunnet behov for de endringer i ligningsloven som departementet nå foreslår. Heller ikke høringsnotatet eller departementets egne vurderinger bygger opp under et mulig legitimt behov for innstramminger. I notatet vises det i en generell vending til at ”måten skattelister gjøres kjent på, kan ha noen uheldige konsekvenser”. Vi mener dette er en svært spinkel begrunnelse for å fravike det soleklare prinsippet at det ikke er myndighetene som – i forkant – skal regulere videreformidlingen av informasjon som er offentlig. Vi har, som departementet selv påpeker, lang tradisjon for åpenhet rundt informasjon om hva den enkelte skal bidra med til fellesskapet, og det umiddelbare grunnlaget denne beregningen hviler på. Vi har også lang tradisjon for at det ikke er myndighetenes oppgave å regulere eller legge begrensninger på hvordan denne informasjonen skal videreformidles eller hvilken sammenheng den settes inn i. Det gjelder så vel kontekst som format. De siste restriksjonene som ble innført med hensyn til innsyn i skattelister gjaldt *tilgjengeliggjøringen* fra skattemyndighetene. Denne gangen er restriksjonene primært knyttet til *publiseringen*. Det gir det foreliggende forslaget en ekstra prinsipiell dimensjon.

Når departementet likevel velger å foreslå innstramminger i tilgjengeliggjøring av listene, vil NR kommentere disse punktvis.

2. Utlevering av komplette lister til mediene

Vi er tilfreds med at et fortsatt vil være adgang for journalistiske medier å bestille komplette skattelister. Denne tilgangen representerer et svært viktig arbeidsredskap for mange redaksjoner, særlig med tanke på å granske og analysere virkninger av skattesystemet, utviklingstrekk over tid, sammenligne ulike grupper og som verktøy i forbindelse med enkeltsaker som berører både offentlig og privat virksomhet. I mange redaksjoner jobbes det med utvikling av metoder og verktøy for å kunne nyttiggjøre seg listene nettopp innenfor denne typen journalistikk. Målt opp mot det vi kan kalle medienes samfunnsoppdrag, er redaksjonenes tilgang til komplette lister det viktigste punktet med hva gjelder offentliggjøring av skattelister.

Når det gjelder *hvem* som skal kunne bestille komplette lister fra Skattedirektoratet, mener vi det er viktig at direktoratet ikke legger for strenge vilkår til grunn. I det minste må medier som vil falle inn under virkeområdet for lov om redaksjonell frihet i media omfattes. I tillegg bør også frilansere med godkjent medlemskap i Norsk Journalistlag omfattes.

3. Forbud mot publisering på nett

På prinsipielt grunnlag mener vi det er betenkelig at medienes tilgang til offentlig informasjon gjøres betinget av avtaler om publiseringsrestriksjoner, inngått med statlige etater. Vi tror de fleste vil se at dette har problematiske sider ved seg. Gitt de premissene som legges til grunn for slike avtaler i høringsnotatet, mener vi det i så fall er viktig at avtalene gjøres standardiserte og svært enkle, slik at et ikke gis rom for skjønn og fortolkning. Begrensningene i medienes adgang til bruk av listene bør være tydelige, og kun omfatte det som formålet, i den utstrekning det er klart, nødvendiggjør; utlegging av fullstendige lister på nettet eller videresalg av listene til andre.

I og med at avtalenes innhold og de avgrensningene som vil fremkomme av dem, ikke klart fremgår av høringsnotatet, mener vi det er avgjørende at departementet utdyper og presiserer hvordan avtalene skal se ut og hva de skal inneholde, forut for Stortingets behandling av saken. Nettopp dette punktet er det helt sentrale vilkåret for det viktigste punktet i den lovendringen som nå foreslås.

4. Sanksjoner ved brudd på avtalen

NR vil sterkt fraråde at det etableres et omfattende sanksjonssystem. Dersom avtalene skulle bli brutt, vil vi anta at det primære for Skattedirektoratet er å få stanset den uønskede publiseringen, ikke å straffe mediet. I så fall mener vi at utestengelse fra ordningen i ett år er mer enn tilstrekkelig reaksjon.

5. Utlegging av skattelister på Skatteetatens hjemmesider – skatteopplysninger for tidligere år

Vi er fornøyde med at departementet, som en konsekvens av forbudet mot viderefremføring på nettet, vil utvide den perioden skattelister er tilgjengelig på skatteetatens hjemmesider fra tre uker til ett år. Vi kan imidlertid ikke se noen rasjonelle argumenter for at ikke lister også fra tidligere år er tilgjengelige på de samme sidene, så lenge det kun er mulig å gjøre enkeltsøk, og at det må skje ut fra navn. For ordens skyld: Dette handler ikke primært om medienes arbeidsvilkår, men publikums muligheter for å innhente informasjon.

Et mulig tiltak for å kompensere for dette vil være å endre ligningslovens §8-8, nr 3, tredje ledd, slik også allmennheten "i rimelig utstrekning" kan be om innsyn i historiske opplysninger om enkelte skatteyttere. Det kan for eksempel utformes slik:

"Opplysninger fra skattelisten om den enkelte skattyter skal i rimelig utstrekning gis skriftlig til den som ber om det. Skattedirektoratet kan gi nærmere retningslinjer om utlevering av slike opplysninger."

6. Opplysninger om personer under 18 år og opplysninger om avdøde

Det fremgår av høringsnotatet at opplysninger om avdøde personer og personer under 18 år skal tas ut av listene. Selv om det er mulig å ha en viss forståelse for departementets argumentasjon for dette, særlig med tanke på elektroniske søkemulighetene som *har* eksistert, så fremstår argumentasjonen som svak, i forhold til det nye publiseringsregimet. Departementet har da heller ikke sannsynliggjort, enn si dokumentert, på hvilken måte dette er et problem i dag. Med de publiseringsrestriksjonene som vil følge dersom departementets forslag blir vedtatt, kan vi i det minste ikke se noen grunn til at navnene på personer under 18 år og avdøde personer skal tas ut av de listene som mediene får tilgang til. Hvorvidt de skal tas ut av den søkbare listen på skatteetatens hjemmesider er en annen sak. I enkelte journalistiske sammenhenger kan det imidlertid være både viktig og nyttig å kunne sjekke skatteopplysninger til så vel personer som er under 18 år og til avdøde personer. Vi ber derfor om at forslaget endres på dette punktet.

6. Offentliggjøring av opplysninger om selskaper

Vi reagerer med undring over at departementet foreslår å gjennomføre de samme innstrammingene med hensyn til offentliggjøring av skattelister for upersonlige skatteyttere. Sammenholdt med listene for personlige skatteyttere, er det i dette tilfellet både sterkere hensyn som tilsier mest mulig åpenhet, og – som departementet selv påpeker – langt mindre behov for vern av skatteyterne. Når så departementets hovedargument blir ”de praktiske fordelene” for ligningsmyndighetene, mener vi det er all mulig grunn til å sørge for at innsynet, og publiseringsmulighetene for skattelister for upersonlige skatteyttere ikke underlegges de samme restriksjoner som for personlige skatteyttere. Vi stiller oss uforstående til at de praktiske vanskelighetene forbundet ved å forvalte to typer lister og to regelverk kan medføre så store problemer at det kan begrunne en betydelig innskrenkning hva gjelder tilgang til informasjon som er både viktig og samfunnsrelevant.

Oslo, 2011-02-14

Med vennlig hilsen
for Norsk Redaktørforening

Arne Jensen
ass. generalsekretær